

תיקוני עירובין

גליון שאלות הלכתיות

המתחדשות מידי שבוע בבדיקת העירובים השכונתיים

גליון מס' 173
תמוז תשע"ה

מוקד העירוב
בארץ הקודש
054-84-833-20

להם שלא יטלטלו מגבת אפילו בצורה כזו. [ועיין בד"ק זה בספר ארוחות שבת (ח"ג פרק כ"ח סעיף קנ"ג) שבגמ' (שבת דף קמ"ז): כתוב שהאולירין מביאין סדיני נשים לבית המרחץ, ובלבד שיתכסה בהן ראשו ורובו. אע"פ שניכר שאין זה בגד אלא סדין להתנגב בו. וע"ש ובסעיף קנ"ד חילק בין מטפחת גדולה שקרובה למידת צעיף, ובין מטפחת קטנה שאינה דומה לצעיף. ובסעיף קנ"ח כתב להתיר אם יתעטף בה כמו צעיף ואכמ"ל].

השואלים יודעים שלא יטלטלו בעירובי הישובים

יש לציין שההנהגה הזו של הר"מ בישיבה, להזהיר את הבחורים שלא לטלטל גם כשהעירוב אינו פסול לכל הדעות, בכל זאת להסביר להם שלא יטלטלו בעירוב מהודר, וכן מקרים רבים שהגיעו לפנינו לאחרונה, שהמפסחות נוסעות על דעת שלא לטלטל מחוץ לחצר המוקפת, ועוד מקרים רבים כיוצא בזה, מראים על ההתקדמות העצומה שבציבור, לדעת על נושא הטלטול והתחום, ולקיימו כהלכה ובהידור. לדעת שלא כל מה שנקרא עירוב, כבר אפשר לסמוך עליו. ולא רק כשאומרים שהעירוב פסול לכל השיטות, אז נמנע מלטלטל. מותר לנו לדעת שאנשי הישוב מסתפקים בדבר כלשהו, אבל בשבילנו זה לא מספיק כלל, ואפילו את המגבת לא יטלטלו בו.

מידי שבוע מתקשרים קבוצות, ישיבות ומשפחות, ואנו שומעים על צורת השאלה שהיא כבר לא כפי שהיתה פעם, השואל אינו דוחק לשאול האם זה פסול לכל השיטות, אלא אם המקום אינו ברמה טובה, אם אינו דומה לעירובי השכונות החרדיות, אם במצב כזה הוראת פוסקי זמנינו שלא לטלטל גם ע"י קטן, הוא מבין מעצמו שלא לטלטל, ושאלתו היא רק מהו המצב, ובאיזה נושא הבעיה, האם בפיקוח המחיצות, בשכירות מחילונים, או בשטחי קרפיות ונפק"מ האם ניתן להשתמש בד"ק כלים ששבתו בחצר, באופן שהחסרון רק בשיתוף הפת, ולא בהיקף. בכל מקרה שהמחיצות אינן כשרות ברמה טובה לא יטלטלו כלל מחוץ לבית.

ובאמת בינתיים רוב הישובים אינם במצב שאפשר לטלטל בהם, והענין פשוט וברור, כי בשביל כשרות מהודרת צריכים להשקיע מאמץ ותקציב, דבר שאינו קיים במקום שאין זורשים אותו באופן מיוחד. ובכל זאת יש מקומות כשרים שאפשר לנסוע אליהם. מוקד העירוב עושה מאמץ לסייע לציבור בנושא הזה, ולשם כך הוקם התיכון החדש בשם "דירושבת", המתווך דירות לשבת במקומות שניתן לטלטל בהם, בכל הישוב, או בכשונה מסוימת, או רק בשבת, כל מקום לפי התנאים שלו כמפורט בדפי התיכון. כפי שפורסם בגליונות קודמים, המאגר מתווך בפרט דירות עם גנרטור, ויש כעת כמה עשרות דירות שניתן לשכור, מכל רחבי הארץ.

בשבוע האחרון עלתה רמת הביקוש במאגר התיכון, ועל כן אנו פונים בזאת למשכירי הדירות, גם בתוך הערים הידועות - ירושלים, מודיעין עילית, בית שמש, ביתר, טלזסטון ועוד, לפנות אל התיכון ולרשום את הדירות במאגר, והדבר יהיה בעז"ה לתועלת לשני הצדדים.

תיכון דירות עם מידע כשרות - עירוב כשר וחשמל שבת

המענה ניתן ע"י רשימה שתשלח למבקשים

במייל 83320@gmail.com

ובפקס דרך מס' הטלפון 055-678-33-32

הבעיות המצוייות גם בכשרות של גדרות חזקות

נחזור בבדיקת העירוב בעיר הנ"ל, שכעת הסתמכו על הגדרות שלפני החוף, והנה אע"פ שהגדרות של הטיילת הם פתרון טוב לעירוב, אבל יחד עם כל פתרון צריך לדעת גם את החסרונות שלו, את הדברים שצריכים לבדוק בו. לפעמים אינו יודע להיות עירני לתקלות שיכולים להיות גם בגדרות ובדברים נוספים. היו הרבה מקרים שהאחראי השיג יפה על החוטים, אבל כשבאו לבדוק בדיקה מקיפה, גילו שהגדרות אינן כשרות, יש מקומות שהיה בהם חסרון רק לפי שיטות מסוימות, כגון שלא היה בהם גובה מטר שמספיק לשיעור י" טפחים לפי החזו"א, ועכ"פ נשאר עדיין 80 ס"מ כפי שיעור הגר"ח נאה. ויש מקומות שהתגלה שהגדרות לא היו כשרות גם לפי שיעור הגר"ח.

במהלך הבדיקה הנ"ל עבר הבודק על כמה קילומטרים של גדרות, שבאמצע היו כמה פתחים כאמור, ובהם היתה צורת הפתח. בשלב ראשון נסעו במכוניות לראות את הגדרות במבט כללי, אבל בשביל להכשירם ע"פ הלכה צריך לבדוק מקרוב, ולכן הבודק של המוקד יחד עם אחד מהעוסקים בעירוב, עברו רגלית לאורך כל הגדרות. מבין הגדרות היה מקום אחד שהבדוק

ביצע עושים עירוב לאורך חופי הים

בשבועות האחרונים יצאו אנשי מוקד העירוב לבדיקות עירובים במקומות רבים ברחבי הארץ. אחת מהבדיקות נערכה בעיר היושבת על חוף הים. והנה עד לפני מספר שנים, אזור הים היה אזור בעייתי מאוד, כיון שצריך להעמיד את העירוב על שפת הים אחרי הבתים האחרונים, כדי שהעירוב יכלול את כל העיר, כל מקום שהתושבים הולכים בו בשבת, וא"כ צריך להעמיד עשרות עמודים במקום שאינו דרך סלולה אלא חול ים, והעמודים של העירוב שעומדים בחול כזה אינם יציבים כלל. ואמנם עמודי התאורה שבחוף עומדים יציב, אך בהם משקיעים ביציקה רחבה ועמוקה, משא"כ בעמודי העירוב אין תקציב להשקיע כ"כ, ולכן העמודים על החוף מתעקמים יותר. כמו"כ העמודים שבחוף יכולים לצאת מהאדמה בקלות, והעובדים בשיפוץ החוף היו מוציאים את העמודים. גם הבדיקה על החוף קשה יותר, וכן שיעור הנדנדוד של חוט הנמצא בחוף הפתוח, גדול יותר מחוט הנמצא בעיר, מפני הרוחות החזקות המנשבות בים. וגם מבחינה פרקטית, לא בכל חוף אפשר להעמיד עמודים.

בשנים האחרונות, יש הרבה ערים שעשו טיילת לאורך הים, כלומר שביל הליכה, וכיום עושים לשבילים האלו גדרות טובות וחזקות, שעומדות לאורך מאות מטרים, והאחראים על העירובים מצאו בזה פתרון מעולה לכשרות העירוב, לסמוך על הגדרות שהם יהיו המחיצה של העירוב, ובכל מקום שיש ירידה לחוף שבו אין גדר, מוסיפים צורת הפתח אחת או שתיים, וכך מרויחים שהעירוב יציב וחזק, וגם אין בו הרבה תקלות.

הוצאת החוף מהעירוב, ואיסור הטלטול

יש לציין שמחמת המציאות הזו המצויה כיום, כל החופים עם הירידות לחוף, נמצאים מחוץ לעירובים, ואין בהם אפילו עירוב עירוני. ויש מקומות שגם חלק מהטיילת שלמעלה, נמצאת מחוץ לעירוב. ידיעה זו חשובה מאוד, למרות שתמיד נכון שלא לטלטל בעירובים העירוניים, שמחמת ההכרח הם נאלצים להיחזק ולהתיר דברים שנחלקו בהם גדולי הפוסקים, בכל זאת גם למי שמיקל בזה, ומסתפק בכך שיש איזה שיטה המתירה, אבל מעבר לכו העירוב אסור לטלטל לכל השיטות, והוא איסור גמור מדרבנן לטלטל בחוף שפרוץ אל הים. בפרט בימות הקיץ יש שלוקחים עימם בקבוק מים לשנות בדרך, בשביל שלא יתייבשו מהחום הלוהט השורר בארץ, וצריכים להיזהר שלא לעבור את גבול העירוב שנמצא למעלה מחוף הים.

בשבועות האחרונים היו מטיילים שהתקשרו לשאול, האם מחמת צורך גדול שלא יתייבשו מהחום בשעה שמטיילים בשבת, יכולים לסמוך על העירוב העירוני לטלטל את המים. והמשיב אמר להם שמחמת הצורך הגדול שלא לטלטל בעירוב הכללי שבמקום ההוא, יישארו בבית ויסתכלו בחלון, או יטיילו רק במקום קרוב שאין צורך לקחת עמם בקבוק מים. אבל הוא הוסיף ואמר, שגם אם יחליטו שהצורך הגדול לטייל רחוק לאורך החוף, יותר חשוב מהצורך הגדול שלא לטלטל בעירוב הכללי, בכל זאת חייבים להימנע מלרדת אל החוף, ואל הספסלים שבדרך הירידה לחוף, כי הם נמצאים מחוץ לעירוב הכללי, ובמקומות אלו אין שום היתר לטלטל, אם לא במצב של פיקוח נפש.

טבילה במי הים, וטלטול מגבת למקוה

דבר זה נוגע גם לציבור ירא שמים שאינו מטלטל, ומ"מ לפעמים אנשים הולכים לטבול בחוף בשבת בבוקר, ובמקרים אלו קרובים מאוד להיכשל באיסור טלטול, כיון שמבואר בשו"ע (סי') שאסור לטלטל את המים שעל גופו ד' אמות, ושיעור זה מתחיל משמוציא ראשו או חלק מגופו מהמים, ובדרך כלל המים הרדודים הם באורך יותר מד' אמות, ובגדיו נמצאים במקום היבט, וא"כ אינו יכול ללכת לבגדיו בלי לטלטל ד' אמות, אלא צריך להישאר במים הרדודים עד שיכלו המים מגופו ושערותיו, באותם ד' אמות שכבר לא נכנס גופו במים.

ביום שישי האחרון התקשר ר"מ בישיבה שנסעה למקום מסוים, שאין בו עירוב טוב, ורק המתחם שהיו בו היה מוקף כד"ק, ושאל האם העירוב שמחוץ למתחם אינו כשר מעיקר הד"ק, או רק שאינו כדאי לסמוך עליו. שאלנו אותו מה המטרה, הרי אם לא נכון לסמוך עליו, צריך שלא לטלטל. אלא הוא הסביר את שאלתו, שבדאי הוא יאמר לבחורים שלא לטלטל, אך הנפק"מ היא כדי לקחת מגבת לטבילה במקוה, באופן שלוקח אותה על צווארו כעין מלבוש, וכיון שזה לא דבר ברור לומר שמגבת תחשב מלבוש בזמנינו, לכן אם העירוב כשר רק שאינו מספיק טוב בשביל לטלטל בו, יכולים לטלטל מגבת בצורה כזו, משא"כ אם נאמר שיש בעירוב שבמקום בעיות מעיקר הד"ק, הוא יאמר

הישיבה אינה מוקפת בגדר, במצב כזה יש לבחורים נסיון גדול מאוד, להיזהר שלא להעביר שום דבר מבית המדרש לפנימייה שנמצאת בבנין אחר. ובפרט באותה ישיבה, גם לחדר אוכל שהיה באותו בנין, הכניסה היתה רק דרך החצר, וא"כ אי אפשר להעביר ספר מביהמ"ד לחדר אוכל, ולא להעביר כוס שתיה ועוגה מחדר האוכל. מטבע הדברים לאחר זמן קצר, יש בחורים שמתחילים להקל על סמך שרב פלוני אמר שיש עירוב, למרות שידוע להם ההוראה שלא לסמוך על העירוב. כי אין מודעות לחומרת הדברים, אנשים אינם יודעים שלא צריך דבר גדול שיפסול את העירוב, אלא מספיק שחוט אחד קשור מן הצד או בעמוד שאינו מתאים להלכה, וזה פוסל את כל העירוב, ואוסר את הטלטול באיסור ברור ביותר. והמכשול במקרים כאלו חמור מאוד.

צוות הישיבה הרגיש שחייבים לעשות פתרון כשר למתחם הישיבה. ולא להשאיר את המצב בצורה כזו אפילו שבת אחת גם הבודק של מוקד העירוב הבין לחומרת הענין, והקדיש מזמנו לבוא מיד באותו שבוע. הבודק הסתובב יחד עם ראש הישיבה, וכמה מהבחורים, עשה תכנית, והסביר להם כיצד לעשות כל דבר בדקדוק רב, עם הנחיות ברורות. לאחר מכן עמלו הבחורים במשך שעות רבות לעשות את צורות הפתח והגדרות, ועד יום שישי אה"צ השלימו את עשיית העירוב. בזמן שהבחורים עסקו בעשיית העירוב, דנו ושאלו וקיימו בעצמם את ההלכות, היה חיזוק גדול בזהירות מהטלטול מחוץ לגבולות השטח המעורב, וזהירות בשמירת השבת כהלכתה.

פתרון ללחי שיגובה ג' טפחים מהקרקע

במהלך עשיית העירוב התעוררו כמה שאלות, ואחת מהשאלות היתה בלחי שהוצמד לקיר הישיבה, ולא שמו לב שחיברו אותו בגובה מעט, ומתחת הלחי עד האדמה היה ג' טפחים. רה"י התקשר למוקד העירוב ושאל האם יש אפשרות להכפיש את הלחי בלי לפרק אותו, ע"י שינוי אבן מתחתיו למלאם את החלל שמתחתיו, והמשיב השיב שצריך להניח כמה אבנים ועפר בשטח ד' על ד' שלפני הלחי, כדי ליצור קרקע מוגבהת. ולא מספיק להניח אבן תחת הלחי בלבד. וביאור הענין הוא, משום שהאבן המונחת אינה יכולה להיות המשך של הלחי, מפני שכמעט כל אבן שתהיה, אינה ישרה כהמשך ללחי, אלא בולטת ממנו, ויש בזה דין של פתחי שימאי, שאם אבן יוצאת ובולטת מהלחי, אינו כשר. וא"כ הפתרון יכול להיות רק ע"י שהאבן תחשב חלק מהקרקע, וכאילו הקרקע מוגבהת, ולכן כדי שהלחי יהיה תוך ג"ט לקרקע, צריך שיהיה יותר מאבן אחת, כדי שיהיה שיעור של קרקע שכולה מוגבהת, והשיעור של קרקע לענין זה הוא ד' על ד' טפחים.

דין קרפף בשטח קטן שארכו יותר משניים מרחבו

בישיבה אחרת היה מתחם מגודר כולו, אבל היה להם שאלה מתוך המתחם עצמו, שבסמוך לגדר באורך כמאה מטרים, יש שטח צר וארוך של קוצים, בין השביל שהולכים בו לבין הגדר. בתחילה התקשרו הבחורים האחראים לשאול שמא יש בו יותר מבית סאתיים. המשיב אמר להם את המידות של בית סאתיים, וביקש שימדדו את אורך ורוחב השטח. אח"כ הם התקשרו ואמרו שמדובר ברוחב 5 מטר באורך כ-100 מטר. במצב כזה הרי זה פחות מחצי משטח בית סאתיים. אולם עדיין היתה להם שאלה שמא זה יאסור מדין ארכו יותר מפי שנים מרחבו.

דין זה מבואר בשר"ע (סימן שנ"ח סעיף א') שמקום שהוא בית סאתיים ולא יותר, אין איסור לטלטל בו ובתנאי שלא יהא ארכו יותר משניים מרחבו וכו', וא"כ שטח כזה ארוך שיש בו הרבה יותר משניים מרחבו, יהיה אסור. אלא שהמשנ"ב שם (ס"ק י"ב) כתב שכל זה רק אם בסה"כ יש שטח של בית סאתיים [רק אינו יותר מב"ס], משא"כ אם הוא פחות מבית סאתיים, אינו נאסר אף שכארכו יותר משניים מרחבו. ובחזו"א (סי' פ"ט ס"ק י"א) חולק ואוסר אף בשטח פחות מבית סאתיים, ולפ"ז בנידון דידן, לפי המשנ"ב יהיה מותר, אבל עדיין לפי החזו"א יהיה אסור. אבל א"כ נשאלת השאלה, האם לפי החזו"א גם שטח קטן שבחצר הביתית, שרחבו חצי מטר וארכו שני מטרים, יהיה בו איסור של קרפף, והוא גם יאסור את כל החצר. כמ"כ השאלה איך מתירים אותו, האם צריך לנקות את כולו, או רק כל מרחק מטרים מסוים.

נידון זה שייך לדיני קרפף הנלמדים בשבוע זה במסגרת השיעורים השבועיים בעירובין. ועיין במשנ"ב מהדורות דרשו שהביאו הערה זו, ועיין בספר נתיבות שבת (פ"ב הערה ה') שכתב שהאיסור רק כשארוך יותר ממאה אמה, ובעז"ה בשיעורים נבאר עוד את פרטי הנידון וההלכה בענין זה.

הבחין שהצטבר חול וכיסה חלק מהגדר. בשלב ראשון הגדר נחסרה מעט ועדיין היה בה גובה מטר, בהמשך הדרך הצטבר יותר חול, וכבר לא נשאר בגדר אלא 95 ס"מ, שזה כבר פחות מהשיעור של החזו"א, ועדיין נשאר כשר לפי שיעור רח"ו. הבודק המשיך לאורך הגדרות והגיע למצב שכבר לא נשאר אפילו שיעור רח"ו. והנה אם מדובר בשטח פחות מ"י אמות, אפשר עדיין להתיר מדין עומד מרובה [אם הגדרות בקו ישר, ולא בקרן זווית], אבל במקרה זה היה חסר יותר י' אמות, ולא שייך להתיר ע"י עומד מרובה. וא"כ החסרון הזה פוסל את כל העירוב של העיר.

האחראי שהיה איתו בסיוור אמר לבודק של מוקד העירוב שהוא זוכר שהרבה פעמים שהיו שאלות בגדרות ובפתחים, ואמרו שסומכים על תל המתלקט, מהתל שנמצא אחורי הגדר. והנה בתל המתלקט ישנם הרבה פרטים הלכתיים שיכולים לפסול, שקשה לדעת את כל הדינים ולהבחין בהם בחלק המעשי, עד כדי שמן הראוי שלא להסתמך על תל המתלקט כלל, ומ"מ הוא התבונן בכשרות התל, ואמר שאכן בקטע זה הוא נראה כשר, אך הוסיף שלא רוצה להשאיר כך את העירוב, מחשש שישתנה ויפסל.

בינתיים הם המשיכו לבודק, והגיעו למקום נוסף שהיו אדניות במקום גדר, הבודק מודד את האדניות, ומגלה שיש בהם רק 80 ס"מ, ובחלק מהמקומות עוד פחות מכך, כלומר שהן כשרות רק לשיעור רח"ו, ולא כנהוג להקפיד על שתי השיעורים, גם כאן האחראי אמר שיש תל המתלקט מאחוריהם, והבודק ניגש למדוד אחורי האדניות, וגילה שאין שם תל המתלקט. התברר שהמסעדה שנמצאת על החוף, הוסיפה אדמה ושתלה פרחים מאחורי האדניות, עד שלא נשאר שם אפילו תל בשיעור רח"ו וכמ"כ בהמשך היה תל מסלעים העשויים כמדורות, שק"ל שאינם מצטרפים להחשב תל המתלקט [כשיש שטח ד' טפחים ישרים מעליהם]. השינויים האלו שנעשו במשך השנים, ביטלו את מחיצות העירוב בלי ששמו לב לכך.

הבודק המשיך והגיע למקום אחר שחל שינוי הפוך, הגשמים סחפו את החול שהיה מתחת הגדר, ונוצר מתחת הגדר חלל בגובה 29 ס"מ, שיש בו ג' טפחים אפילו לשיעור חזו"א. דבר כזה פוסל את הגדר לכל השטות, משום שמבואר בגמ' בכמה מקומות (עירובין דף יב: ועוד) שמחיצה תלויה שהגדיים בוקעים תחתיה פוסלה, דהיינו אם יש ג' טפחים שגדי קטן יכול לעבור, הרי זה פוסל את המחיצה, אפילו אם יש בה למעלה י' טפחים. וכמובן גם במקרה כזה שייך לדון עומד מרובה מהגדרות שבצדדים, עד אורך י' אמות בקו ישר. אבל כאן המקום חסר היה כ-15 מטר, שהוא פי שלש מ"י אמות, וא"כ החסרון הזה פוסל את העירוב.

הרב המקומי שהזמין את הבדיקה, ושמע על הבעיות, ביקש ממקד העירוב לערוך רשימה מפורטת של כל הבעיות, מה ודאי מעכב, שחייבים לתקן לפני שבת ברמה שאם לא מתקנים צריך להודיע שאין עירוב, ומה ניתן לחכות להוצאת התקציב. המוקד ערך את הרשימה, והרב הזמין עובדים שבאו באותו שבוע לתקן, והעמידו כמה עמדים חדשים במקומות הנצרכים. ובנוגע לדברים הנ"ל, בינתיים סמכו על התל המתלקט, וסמכו על אדניות בשיעור הגר"ח נאה. ובעז"ה בהמשך יתקנו גם את הדברים האלו.

חשיבות עשיית בדיקה מקיפה ע"י בודק היצוין

מקרים אלו מלמדים אותנו על חשיבות הבדיקות המקיפות בעירובים, ע"י מומחה מקצועי בעל נסיון, שיועד לזהות את המקומות הבעייתיים שבעירוב. לכל מפעל יש מערכת בקרה, לכל משרד יש הנהלת חשבונות, כדי לזהות את הבעיות ולתקן אותם, להישמר מדברים שיכולים להפיל את המערכת, כמו כן בעירוב שהוא דבר גדול המקיף את כל העיר, ועומד ברחובות ובמקומות פתוחים ומצוי בהם שינויים מהעבודות, ותקלות ע"י תאונות, ובפרט שבחוסים והעומדים הם דבר רגיש, שהמציאות מעידה כמאה עדים שיש פעמים רבות שהתגלו קלקולים חמורים ביותר, ודאי שחייבים להפעיל מערכת בקרה בנוסף לבדיקה השבועית, ולהביא מידי פעם מלווה מקצועי שיבדוק את כל העירוב באופן יסודי. ויה"ר שלא ייצא מכשול מתח"י.

גם כשיש בודק שעובר כל שבוע, יש דברים שצריך עירונות נוספת. לפעמים אפשר שהאחראי יעשה זאת בעצמו, על שיקח יחד איתו אברך נוסף שידוע לפחות לשאול ולהבין, והאחראי יסביר לו היכן המחיצות ומה סיבת ההכשר לכל דבר, ויטוח שהאחראי עצמו יראה בזה תועלת, ויראה שיש דברים שהוא רוצה לשפר, אבל שלא שם לב אליהם, או שם לב ודחה אותם. ודוקא ע"י שאומר את הדברים לאברך אחר המתלווה אליה, זה יועיל לו לתקן יותר מהר וטוב.

שלש ישיבות שהזמינו את מוקד העירוב בשבוע האחרון

נושא נוסף שהתחזק לאחרונה במסגרת הפעילות של מוקד העירוב, בשבוע האחרון פנו שלש ישיבות מהמרכז ומהצפון, וביקשו שיבואו לסדר להם עירוב. אחת מהישיבות נמצאת בעיר שאין בה עירוב כשר, והחצר של

השבוע מתחילים את סידרת השיעורים ב"מודיעין עילית"

נצל את שעת הפנאי לרכוש ידע מקצועי בעירובין,

בלימוד אקטואלי, על סדר המשנ"ב.

בשיעורים ישולבו שקופיות של תמונות מהמציאות בשטח, מדברים

שהתגלו בעשרות ערים וישובים שנבדקו ע"י "מוקד העירוב". עם הרחבת

הדינים הכרוכים בכל דבר.

השיעורים ימסרו בעז"ה בימי שני ערב, בביהמ"ד שיר ושבחה

לפרטים והרשמה, נא להתקשר לנציג 0504-110-121

כמ"כ ניתן להצטרף לקבוצות המרוכזות

בערים - בני ברק, ירושלים, בית שמש בטל': 052-76-605

